

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)
на тему: «Особливості обліку і контролю посередницьких операцій
(на прикладі ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту, обліку та
інформаційних технологій

Каба Айсата Маргарита

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Лоханова Наталія Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Посередницька діяльність — явище доволі поширене на міжнародних і внутрішніх ринках. Загострення економічних проблем та кризових явищ в Україні обумовлює необхідність пошуку оптимальних шляхів підвищення ефективності функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання в сфері збуту продукції (робіт, послуг). З цією метою дедалі більшого поширення набувають випадки та практика залучення посередників у ході реалізації продукції (робіт, послуг) задля прискорення процесу отримання виручки.

При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності у підприємства часто виникає потреба у співпраці з особами, які б представляли інтереси підприємця у відносинах із третіми сторонами. Така співпраця особливо актуальна при продажі своїх товарів, послуг на території зарубіжних країн. Адже підприємства дуже часто можуть і не знати особливостей нового ринку, в результаті чого оцінити ризик їх діяльності та зменшити його буває досить важко. Тому для швидкого входження на ринок і міцного закріплення на ньому підприємці вдаються до посередництва тих, хто знає особливості роботи в цих умовах.

В зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання сутності змісту посередництва в умовах національної економіки, форми проявлення, а також його відображення в обліку суб'єктів господарювання, оскільки існують певні особливості при даному виді діяльності.

Мета дослідження даної кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра полягає у дослідженні теоретичних положень та розробці рекомендацій для вдосконалення системи обліку, аналізу та контролю посередницьких операцій, діючої на досліджуваному підприємстві.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність та існуючі визначення посередницьких операцій для їх узагальнення,
- охарактеризувати нормативно-правову базу обліку посередницьких операцій,
- визначити сучасні проблеми в сфері обліку посередницьких операцій, які потрібно усунути,
- розкрити процес обліку і оподаткування посередницьких операцій на прикладі ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженси»
- дослідити теоретичні засади аналізу і контролю посередницьких операцій,
- виявити існуючі недоліки системи обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженси»,
- розробити шляхи удосконалення системи обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженси».

Об'єкт дослідження – система бухгалтерського обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій, що здійснює ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженси».

Предмет дослідження - сукупність теоретичних питань і практичних завдань, пов'язаних з організацією, веденням і впровадженням ефективної системи обліку, аналізу і контролю посередницьких послуг на прикладі ТОВ «Юнайтед Лайнер

Ейдженсі».

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань в межах мети даного дослідження використані наступні методи: аналіз і синтез – під час охарактеризування діючої нормативно-правової бази з цього питання, порівняння та узагальнення – під час визначення порушень у системі обліку досліджуваного підприємства, індукції і дедукції – для визначення загальних тенденцій обліку посередницьких послуг, методи гіпотези та припущення – при формулюванні власної думки та наданні рекомендацій з удосконалення обліку і контролю, таблично-графічний метод – для наглядного представлення інформації. Також у розділі 3 даної роботи використовуються методи фінансового-економічного аналізу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою даного дослідження стали нормативно-правові акти України, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, навчальні посібники, спеціалізовані періодичні видання, а також ресурси всесвітньої мережі інтернет. Для дослідження системи обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі» було використано таку інформаційну базу: первинна документація, облікові реєстри, внутрішня та зовнішня звітність, накази керівництва.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 13-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінки. Основний зміст викладено на 74 сторінках. Робота містить 22 таблиці, 9 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні положення і результати виконаного наукового дослідження доповідались на 1 науково-практичній конференції:

– IX Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти провадження і обліку посередницької діяльності в Україні»** розглянуто сутність та визначення посередницьких операцій, їх класифікацію, охарактеризовано нормативно-правову базу регулювання посередницьких операцій та сформульовано сучасні проблеми, які виникають в процесі провадження та обліку посередницьких операцій.

У другому розділі **«Особливості надання посередницьких послуг ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі»»** надано загальну економічну характеристику базового підприємства, охарактеризовано його модель відображення в обліку здійснення посередницьких операцій в із вказанням існуючих недоліків, на підставі яких сформульовано напрями вдосконалення системи обліку посередницьких операцій.

У третьому розділі **«Аналіз і контроль надання посередницьких послуг: теорія та діюча практика»** проведено економічний аналіз показників діяльності підприємства із наданням рекомендацій для усунення виявлених негативних

тенденцій, розглянуто систему контролю посередницьких операцій, яка діє на базовому підприємстві, а також запропоновано шляхи її покращення. Проведено економіко-математичне моделювання процесів, що впливають на стан рентабельності ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженси».

ВИСНОВКИ

Посередницька діяльність – досить розповсюджене явище на міжнародних і внутрішніх ринках. В багатьох розвинених країнах світу на частку посередників припадає половина обороту товарів і послуг. Загострення економічних проблем та кризових явищ в Україні обумовлює необхідність пошуку оптимальних шляхів підвищення ефективності функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання в сфері збуту продукції (робіт, послуг). З цією метою дедалі більшого поширення набувають випадки та практика залучення посередників у ході реалізації продукції (робіт, послуг) задля прискорення процесу отримання виручки. В Україні посередницька діяльність розвивається стрімко, але не без суперечливих моментів, які потребують додаткової уваги з метою їх мінімізації.

В процесі виконання роботи було досліджено теоретичну базу обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій та проведено порівняльний аналіз із діючою на досліджуваному підприємстві системою з подальшим наданням рекомендацій по вдосконаленню системи обліку, аналізу і контролю надання агентських послуг ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженси».

Підсумовуючи наведену інформацію, можемо зробити такі висновки:

1. В ході дослідження сутності поняття «посередницька діяльність» було запропоновано таке узагальнене визначення: «посередницька діяльність - підприємницька діяльність юридичних або фізичних осіб із забезпечення комерційних операцій. При цьому посередники здійснюють угоди як від імені і за рахунок замовника, так і від свого імені.». Також було розглянуто основні види та типи посередницької діяльності і посередницьких операцій та проведено порівняльний аналіз їх основних характеристик.

2. Характеристика нормативно-правової бази провадження та обліку посередницьких операцій, показала, що сучасне законодавче регулювання цього питання є недостатнім, оскільки є так звані «пробіли» у теоретичному обґрунтуванні у вигляді відсутності чіткого визначення посередницьких операцій, відсутності їх класифікаційних ознак тощо. З метою усунення недоліків нормативного регулювання облікового відображення посередницьких операцій необхідно внести відповідні зміни до діючих нормативних документів, які сприятимуть достовірному відображенню посередницьких операцій у фінансовій звітності підприємства, що вплине на прийняття обґрунтованих та ефективних рішень користувачами облікової інформації.

3. Дослідження теоретичної бази дало змогу сформулювати проблемні питання обліку посередницьких операцій, які існують на сьогоднішній день. До них належать недостатність регулювання цього питання законодавчими актами, оскільки в основні нормативно-правової бази з цього питання лежать відомчі нормативні акти, різні інструкції і положення, а частіше за все розробки самих посередників,

розбіжності у нормативно-правових актах відносно принципів обліку посередницької діяльності, відсутність єдиних вимог та фрагментарність регулювання посередницьких операцій в Україні. Серед проблемних питань також було виділено те, що організаційні форми торговельного посередництва формуються стихійно. Вони часто мають вигляд деформованих копій зарубіжних структур, які важко вписуються в реальну вітчизняну практику.

4. Загальна економічна характеристика ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі» свідчить про те, що підприємство є агентом суднохідної контейнерної лінії Ocean Network Express (ONE). Основним видом діяльності підприємства є інша допоміжна діяльність в сфері транспорту (код КВЕД 52.29). Воно належить до мікропідприємств, тому фінансову звітність подає за П(с)БО 25, знаходиться на загальній системі оподаткування і є платником ПДВ і Податку на прибуток. Підприємство використовує послуги аудиторської фірми в сфері аутсорсингу бухгалтерського обліку. Ведення бухгалтерського обліку та подання звітності відбувається за допомогою автоматизованих програм 1С «Бухгалтерія» версії 8.3 і Медок відповідно, а також систему «Клієнт-Банк». Автоматизація бухгалтерського обліку значно полегшує процес ведення бухгалтерського обліку.

5. ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі» в ролі агента Лінії відповідно до умов Агентської угоди виконує наступні функції:

- діє як ексклюзивний агент Лінії на території України та представляє інтереси Лінії перед клієнтами і підрядниками. Зокрема, Компанія зобов'язана від імені та/або в інтересах Лінії надавати перелік агентських послуг, зазначений у Додатку № 1 до Агентської угоди, який не є вичерпним;
- має повноваження підписувати документи (коносаменти) від імені Лінії;
- не може представляти інтереси або бути агентом будь яких конкурентів Лінії без її письмової згоди;
- зобов'язана діяти відповідно до політик Лінії (наприклад, кредитної політики). Лінія контролює та має право у будь-який час перевірити діяльність Компанії на відповідність власним політикам та стандартам.

6. Проведений на базі ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі» аналіз показав, що підприємство за 3 аналізовані роки збільшувало свої обороти, що відобразилось на розмірі чистого прибутку підприємства за результатами діяльності. Встановлено, що підприємство є ліквідним та платоспроможним, однак підприємство не є автономним через недостатність власного капіталу для покриття залученого капіталу. В той же час на підприємстві протягом аналізованого періоду встановлено достатній розмір власних оборотних коштів.

7. В процесі дослідження питання контролю посередницьких операцій було розмежовано зовнішній та внутрішній контроль, розглянуто теоретичні аспекти зовнішнього контролю та проведено огляд внутрішнього контролю посередницьких операцій на підприємстві. Також розглянуто особливості внутрішнього контролю за умов використання аутсорсингу бухгалтерського обліку, і вимоги до контролю посередницької діяльності ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі» зі сторони Принципала.

8. Побудована економіко-математична модель процесів, що впливають на стан рентабельності ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі» модель, встановила, що існує

тісний зв'язок між рентабельністю продажів і часткою маржинального доходу в чистому доході. Тобто при збільшенні частки маржинального доходу на 1 одиницю величина рентабельності підприємства підвищується в середньому на 1,60%. Або при підвищенні частки маржинального доходу в чистому доході на 1% рентабельність зростає майже на 2,7 %.

9. В результаті проведеного дослідження системи обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій було виявлено деякі недоліки. На нашу думку, ці недоліки є незначними, але потребують усунення, оскільки спричиняють надання некоректної інформації користувачам.

10. За виявленими недоліками підприємству було надано рекомендації для вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій на підприємстві. Впровадження наданих рекомендацій дасть змогу підприємству оптимізувати діючу на сьогоднішній день систему обліку, контролю і аналізу посередницьких операцій. В подальшому це призведе до здобуття максимальної фінансової стійкості та розвитку, своєчасного виявлення та можливості нівелювати ризики некоректного відображення в бухгалтерському обліку посередницьких операцій.

АНОТАЦІЯ

Каба А.М. «Особливості обліку і контролю посередницьких операцій (на прикладі ТОВ «ЮНАЙТЕД ЛАЙНЕР ЕЙДЖЕНСІ»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за магістерською програмою професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - система бухгалтерського обліку, аналізу і контролю посередницьких операцій, що здійснює ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти процесу провадження, обліку і контролю посередницьких операцій підприємств.

Проаналізовано нормативно-правову базу з питань обліку і контролю посередницьких послуг, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері провадження, відображення у бухгалтерському обліку та контролю посередницьких операцій, а також практичний досвід ТОВ «Юнайтед Лайнер Ейдженсі» у даному питанні.

Запропоновано виокремлювати та відображати в бухгалтерському обліку собівартість власних послуг, оптимізувати процес обробки даних щодо правильності перевиставлення вхідних транзитних послуг, посилити систему внутрішнього контролю провадження та обліку посередницьких операцій для вчасного

відстежування та попередження можливих недоліків в системі обліку посередницьких операцій.

Ключові слова: посередницькі операції, агентські послуги, агент, принципал, доходи, витрати, облік, оподаткування, економічний аналіз, контроль.

ANNOTATION

Kaba A.M. "Features of accounting and control of intermediary transactions (by the example of "United Liner Agency" LTD)"

Qualifying work on obtaining an educational master's degree in the specialty 071 "Accounting and taxation" under the master's program "Accounting, audit and taxation of business activities". – Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The qualifying work consists of three chapters. The object of the study is the system of accounting, analysis and control of intermediary transactions, provided by "United Liner Agency" LTD.

The thesis deals with the theoretical aspects of the process of production, accounting and control of intermediary transactions of enterprises.

Author analysis the normative legal base on accounting and control of intermediary transactions, scientific works of domestic and foreign scientists connected with the process of providing, accounting, economic analysis and control of intermediary transactions, also the practical experience of "United Liner Agency" LTD in this field. It is proposed to separate and show in the accounting system the cost of own services provided, to optimize the process of data processing on the correctness of reassignment of incoming transit services, to strengthen the system of internal control of production and accounting of intermediary transactions for timely tracking and prevention of possible deficiencies in the accounting system of intermediary transactions.

Keywords: intermediary transactions, agency services, agent, principal, income, expenses, accounting, taxation, economic analysis, control.